

Lausunto

VATT/364/07.01/2018

10.10.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö STM
kirjaamo@stm.fi
marjaana.maisonlahti@stm.fi

Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta lyhytkestoisen työn vastaanottamisen edistämiseksi STM/2859/2018; STM077:00/2018

Esitys ja sen tavoitteet

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lyhytkestoiseen palkkatyöhön tai osa-aikaiseen palkkatyöhön työllistyvän työnhakijan ansaitsema tulo soviteltaisiin yhteen työttömyysetuuden kanssa sinä etuuden hakujaksona, jonka aikana tulo maksetaan. Tällä hetkellä sovittelu tehdään työskentelyajanjakson perustella riippumatta palkanmaksuajankohdasta. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi täsmentäviä muutoksia siihen, miten toteutunutta työaikaan verrataan sovitellun etuuden saannin rajana olevaan työaikaan, joka saa olla enintään 80 prosenttia tehtävän kokoaikaisesta työajasta.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa osittaisen työllistymisen ja lyhytkestoisen työn vastaanottamisen kannustimia, sekä edistää tulorekisterin käytettävyyttä sovitellun työttömyysturvan käsittelyssä.

Arvio

Esitetty uudistus lähtökohtaisesti parantaa lyhytkestoisen tai tilapäisen työn vastaanottamisen kannustimia työttömyysjakson aikana. Uudistus myös lähtökohtaisesti vähentää etuuksien ja työn yhdistämiseen liittyvää maksupäivien epävarmuutta. Koetun epävarmuuden vähentäminen voi osaltaan lisätä halukkuutta tehdä edellä mainitun kaltaisia töitä sovitellulla työttömyyspäivärahalla.

Työllisyysvaikutusten suuruutta ei kuitenkaan voida etukäteen arvioida, sillä tutkimustuloksia tämänkaltaisten toimien työllisyysvaikutuksista ei ole saatavilla. Tämä koskee sekä kotimaista että kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta. Tästä syystä uudistus tulisi ottaa vaiheittain käyttöön niin, että uudistuksen vaikutuksia voidaan luotettavasti todentaa ja arvioida. Vaiheittainen käyttöönotto voidaan toteuttaa esimerkiksi satunnaisuuteen perustuen, jolloin jokaisella uudistuksen piiriin kuuluvalla henkilöllä olisi yhtäläinen todennäköisyys päätyä alkuvaiheen käyttäjien piiriin, tai vaihtoehtoisesti porrastamalla käyttöönottoa syntymävuoden mukaan. Esimerkiksi 6 kuukauden vaiheistamisajanjakson avulla pystyttäisiin arvioimaan uudistuksen vaikutukset (ajanjakson tarkempi määrittely vaatii aineistoon perustuvan voimalaskelman). Ilman uudistuksen vaiheistettua käyttöönottoa sen vaikutusarviointi on mahdotonta, sillä luotettavaa verrokiryhmää, johon mahdollisia

työllisyysmuutoksia voidaan verrata, ei ole mahdollista muodostaa mikäli uudistus tulee voimaan samaan aikaan kaikille työttömille.

Maksuperusteisen sovittelun vaiheittainen käyttöönotto on tärkeää myös siksi, että tulorekisteriuudistus mahdollistaa samankaltaisten maksumenettelyiden soveltamisen myös monissa muissa sosiaalietuuksissa. Tämänkaltaisten uudistusten hyödyllisyys ja toimivuus riippuvat kuitenkin keskeisesti niiden vaikutuksista. Vaikutusarviointi ei siis kuitenkaan ole nykyisellään mahdollista. Siksi on keskeistä, että tämän uudistuksen vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida ennen kuin käytäntöjä laajennetaan sosiaaliturvajärjestelmän muihin osiin.

Lainmuutoksen on ehdotettu astuvan voimaan 1.1.2019. Mikäli uudistus halutaan toteuttaa niin, että sen vaikutuksia voidaan arvioida, tulisi sen valmistelu-aikaa pidentää ja voimaan astumista lykätä usealla kuukaudella. Tällöin lakimuutos ehditään valmistella niin, että vaiheistettu käyttöönotto tai muu vaikutusarvioinnin mahdollistava toteutustapa voidaan toteuttaa. Lisäksi tulorekisterin käyttöönoton keskeneräisyys hallinnossa ei puolla sitä, että uudistus astuisi voimaan hyvin nopean valmistelun jälkeen 1.1.2019. Tulorekisteri ei ole vielä vuonna 2019 työttömyyskassojen käytössä. Kansaneläkelaitos on ottamassa tulorekisterin käyttöön etuuskäsittelyssä vuoden 2019 alusta alkaen. Tulorekisterin käyttöönoton ja maksuperusteisen sovittelun aloittaminen samanaikaisesti lisää kuitenkin toimeenpanoon liittyviä hallinnollisia riskejä ja mahdollisia etuuskäsittelyyn tulevia viiveitä, mitkä osaltaan puoltavat lain valmistelun jatkamista ja voimaanastumisen lykkäämistä esitetystä.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Anni Huhtala
ylivohtaja

Tuomas Matikka
erikoistutkija